

Főcím:

KATI ÉS A VADMACSKA

Fényképezte: Vancsa Lajos
Végő: G. Kolozs Zsuzsá
Zene: Ránky György Kossuth-díjas
Kísérszöveg: Iestyan Sándor
A rendező munkatársai: Jilly Bertalan és Lelovitch György
Hangmérnök: Löhr Ferenc
Színes kópia: Végh István
Munkatársak: Drahós Kálmán, Meller Ottó, Fazekas Zsuzsa
Mauler Eva, Endrédi Sándor, Berek János
Szereplők: Erdőmérnök - Agárdy Gábor
Kati a kislánya - Galgóczy Edina
Józsi bácsi - Kababik József
Gyártásvezető: Németh András
Készítette a Zemplénhegységi Állami Mezőgazdaság támogatásával
a Magyar Híradó és Dokumentum Filmgyár, 1955.
Írta és rendezte: Kollányi Agoston.

Jártak-e már a zempléni hegyekben, az én szűkebb hazában? Rengeteg nagy erdőség ez, van vagy nyolcvanezer hold. Csak egy csücskét látjuk még a magas füzéri várból is. Magam is elgyönyörködöm ebben a pusztuló sasfészekben, ha közelébe visz az utam, Kerek ötven éve járom ezt az erdőt, tudom mennyi szépséget rejteget. Mesélhetnék Nagysolyomról, erről a széljáragta furcsa sziklavárról, ahol az én féltett kerecsensólymain fészkelnek. Még apámmal jártam itt először, azóta hány fészek-aljat láttam kitollasodni az óriási sziklaoszlopok tövében. A távoli ösvényeken - melyeken csak a vad jár, meg én - így tavasztájt sok az új ismerős. A vadakat figyelve jártam az erdőt azon a májusi reggelen is. Csak hazafelé kurtítottam meg utamat a pöfögő erdei vasuton. A kőkapui tornyos házig meg sem álltunk. Ott is csak egy percre, - erdőmérnök barátomért, Kati apjáért. Akkor még egyikünk sem sejtette, milyen nagy esemény történt ezen a reggelen. Mert akárhogy is vesszük, nagy esemény volt ez - Kati szemében. Cila, a haz öreg szíami macskája, végre előhozta kölykeit a padlás valamelyik zugából. Kati ágyán talán biztonságban lesznek. Ezt apjának is látnia kell. Apuig persze nem ért el a szó. Ebben a völgyben máholnap a saját hangját is alig érti az ember. Kicsit ugyan zajosak vadászfülnek ezek a gépek, de hogy a sodrópálya a járhatatlan hegyoldalakból is könnyen szállítja le a fat, azt én sem tagadhatom. Jól esett öreg lábaimnak ez a kis pihenés. Most aztán minél szaporábban haza... vendég vár otthon. Az ajándékból is láthatják, nem mindennapi vendég. Öö, cö - gyere szépen te kis anyátlan. Amíg gondoskodni tudsz magadról a vendégem vagy. A vadászember a jövőre is gondol... Hát még az erdész... eseményekertje tán unokáink erdeinek a bölcsője... Itt kezdte barátom a napját, de jutott belőle a holnap gondjára is. Ahogy a vonaton mesélte, új sodronypálya épül, annak az utját ment kijelölni. Itt jó hely lesz a rakodónak. Csak két-három öreg fat kell kidönteni. Hamarosan el is kezdek a munkát. Öreg este volt, mire a messzi utról hazaérkezett. Kati már cicáiról álmodott talán. A három kis cicáról... Ejnye, ejnye Cila mama, tavaly koromfekete kölykők, az idén meg cirmosak, mint a vadmacska. Sajnálom Cila, nekünk elég ez az egy is. Ezek meg ketten - mit is mondjak Katinak?... elköboroltak... nem találtak haza... Friss jelek az öreg tölzseken... olyanok, mint a kimondott ítéleten a pecsét. Fejsze vár erre az öreg tölgyre is, ahogy a mérnök kijelölte. De figyeljék csak... ott az odunyílásban valami mozdult. Vadmacskakölykők... Anyjukat várják éhesen. Kis védtelemnek, mi lesz most veletek? A szomszéd fába már belevág a fejsze. Aztán még közelebb csattog. Egymáshoz bujni - nincs más menekvés... A kis otthon felett, az öreg tölgy felett borul az ég... Vihar készül? - vagy csak futózápor? Mindegy. A megkezdett döntést abba hagyni nem szabad. Végre...! Most aztán fusson.

aki futhat a zápor előtt. Mert kiadás zápor volt! Mi Katival még jókór húzódtunk meg a nagy szikla tövében. Hanem akit odakint ért! Bőrig ázott ott ember-állat. Csakhogy vége! Ihesek már otthon a kölykök. Otthon? Kölykök? Hová lettek? Csak gyorsan, csak messze innen a féltett teherrel! Itt az ember járt. Mire a kidőlt fához visszaér, óvatos-ságot parancsol az éles vadmacskafül. Az ember közeleg, aki nála is erősebb. Pedig... azt a pár lépést... még az ember közelében is meg kell tenni. Sikerült... Biztonságban hát a második is. Ennek a kis nyughatatlannak meg nem árt egy anyai pofon. Bizony rögtön kőborolni indul egy kölyök, ha az ember szeme nincs rajta. Ismerős ez a hang, mint mikor a kiscicánk hívja az anyját... Itt kell lennie a közelben, csak megtaláljam, jaj csak megtaláljam. Akár csak az enyém... Józs bácsi! Egy kiscica... olyan, mint a Ciláé... Nocsak ez hiányzott... Csak nem vadmacskakölyök. Mi tagadás, a két kölyök - Kati, meg a vadmacska - levettek a lábamról. Lesz ami lesz... megszokik, vagy megszökik... Zsákbamacska az ilyesmi. Katiéknál éppen a legérdekeltebb családtag - Cila mama nem volt elragadtatva a kis jött-menttől... Mi lesz most? Ne busulj Kati, egy kis kölni majd segít. Hogy hogyan?... Tudják, ezen az ázott kis odulakon még a rossz macskaorr is megérzi az idegenszagot. Valami erősebb kell, ami eltünteti a különbséget. Cilának tán az orrát is facsarja a csipős szag, amivel a kölykét összekente az ember keze. Ennek is ugyanaz a szaga. Tisztába kell tenni a kölyköt, a kölykeit... Az éhes kis vad meg önfeledten nyugszik meg az ismerős emlőn. Sikerült hát becsapunk azt a megcsodált anyai ösztönt. A nézeze persze még hátra van Katakám... Megszelidül-e a kölyök - vadmacskák kölyke -, ha a vadon helyett nálad lesz otthona. Ez motoszkált a fejemben, ahogy ballagtam hazafelé az erdőn. Valahogy másképp néztem aznap minden kölyökállatot. Adta kis rókakölyke... nemrég nyílt csak ki a szeme, a csontot meg sem tudja enni, de már dagná, rejtené a másik előtt. Szinte a kis koponyámba szerettem volna látni. Mennyi apró jel van már odá beírva. Adta kis rókakölyke... nemrég nyílt csak ki a szeme, a csontot meg sem tudja enni, de már dagná, rejtené a másik előtt. Teleirt könyvhöz hasonló a kölyök buksi feje, vannak még üres lapok benne, ahová az élet ír új jeleket. Ami mozdul, arra figyelni kell. Mélyen van ez bevésve minden macskafejbe. Ami mozdul, az lehet élelem, jó falat,... de lehet veszedelem is. Bajon ez melyik? Fájdalmas néha a felelet, de annál meradandóbb. Ilyenkor bizony jobb visszabujni az oduba. Persze, ha a testvér is beleegyezik... Vajon számukra job, vagy rosszabb jelent, ami ott repül a magasban? Ott az égön... lehet-e tovább jutni? Tehet-e itt tovább jutni... ezt próbálgatta napokon át Kati vadmacskája is. Mindent megmászna, ami megmászható. Mi ez itt alatta, az a riadtan ugrogató állat? Az egyetlen hely, ahol otthon érzi magát: Cila említi. Fogytán már az anyatej - a pótlásról gondoskodni Katinak kell. Köszönetet érte bizony hiába várna. Hová igyekszel ki jött-ment? Az ismerős erdő felé? A pusztulásba vezet most ösztönöd. Tejet csak Cila ad, meg "aki" utadat állja, ez a szakállas veszedelem. Hiába igyekszel fúrni a kis kölyök, egyedül nem boldogulnál. Számodra csak itt van hely... az ember házában. Ami kivüle van: neked pusztulás - másnak élet. Tavaszi virágszönyeg terül a hegyek lába elé. Mint virág a bimbóból, úgy feslik ki báb-burkából a róka lepke. Csak addig tehetetlen, míg felazárad a púha szárnya. Aztán vezetí ösztöne, várja ezer virág mézes kamrája. Várja az erdő tisztása is, -félénk őzek nyugodt tanyája. Tavaszból nyárba peregnék a napok, zöld lombot csipeget a már a kis gida. Kitollasodtak a kerecsensólyom fiókái, -hamarosan eljön az idő, amikor elhagyják rablólovag varukat. A kőszáló szellő ledit egyet a harangvirág csengégettyűjén... megcirógatja a légyölő alóca pettyes kalapját. Edes gyümölcsöt kínálja a közelgő nyár. Éhes kölykeinek keres zsákmányt az anyamacska. Ahogy nőnek kölykei, egyre vakmerőbb lesz, már az őzgidát sem kimélné. Szemei már a távolságot mérgegetik. Ne félj kis gida. Aki rád veti most magát nem újabb támadó. Az életedet menti most. Hegyközi ember-ha ad erre a névre, nem enged elpusztulni sebesült állatot. Hová is vinnék máshová, mint Józs bácsihoz. Így került hozzám Muci... Ezt a nevet adtam a kis őznek, miközben elsősegélyben részesítettem. "Ne haragudj beteg vendégem, de várnak rám. Mernők barátom is készülődött a találkozásra.

Nem az ő hibája, hogy késett egy kicsit...hanem a játszadozó kölykök. Mostmár biztos volt benne, hogy megszeliül náluk a kis vadóc. Közben egy széppantás...a cigarettából. Egy pillantás a cigarettára. Egy szárnycsapás... és szárnya nő a cigarettának. A szajkó fogságban sem tagadja meg tolvaj természetét. Ugy kell neki. Tudja meg, mi minden van egy cigarettában. Folyik tovább a játék. Játék ez csupán? Több annál... Házínál, vadnál egyaránt. A játszótárs már majdnem a zsákmány. Az önfelédten játszókra ügyez az éber anyag. Valami gyanus zajt hall. Közelebből is meg kell nézni: zsákmány-e vagy ellenség. Kicsinyeinek biztonságosabb most az odu. Ember jár az erdőn. A vadász örvény messze elkerüli a vadmacska tanyát. Könnyű elkerülni, széles az erdő. Hát még odafönt, amerre a vöröskánya utja vezet. Ismerem fészket, most jöhetett hazulról. Amott az a szikla a kedvenc pihenőhelye. Jó kilátás van innen a vadmacska oduhoz is. Valamit látott, máris lecsap rá. Melyik a kettő közül? Egyik sem. A vörös kánya beéri egy kis zsákmánymaradékkal is. Kell minden falat ilyenkor, várják falánk fiókáit. Aztán továbbátovább az erdő felé. Ő fenn, mi lenn. Lestük akad-e valami vadásznak való. Nekünk akadt. Hagyd koma azt az öreg nyomot, gyere. Nyulpecsenyével várunk hallgasd csak...Már megfogta a testvéred. Már jött is sietve, futva, hanem a szajkó meglesett, elárult. Ezért megérdemelnél egy történetet, ha látnálak. Ahol a bitang, rikácsolni kezd, gyanút fog a vad. Az ilyen árulkodást persze senki sem jutalmazza az erdőn, hacsak a véletlen nem. Lakott fészkek ilyenkor? Nem, kései, pelyhes fiókáik, meggyorós pele kicsinyei az áldozatok. Egyiket a másik után. Van-e nála falánkabb fészkekrabló? Utána már csak friss forrásvíz hiányzik. Hiába lubickolsz a vadász ember előtt, nem mosod tisztára magad. Van ragadozó még az erdőn. A kölyköknek jut persze most is a jó falat. Az odu azonban üres. Csend van a környéken. Talán már zsákmányt hajszolnak a kölykök is. Nem, egyelőre még nem. Ez csak az első nagyobb kirándulás... Először merészkedtek idáig, mégis olyan ismerős az ismeretlen is. Jól esik futkosni a vihardöntötte, korhadt faóriás mohos törzsén és menni tovább, egyre tovább. Persze nem a tájra kíváncsi, valami apró állatot kutat, amit megkergethet. A kopár sziklaomladék közt még sütkérező gyikra sem lel. Csak nelenne olyan üres a has... egyiké is- másiké is. Ahol testvérkéje bolyong, elevenebb az erdő -és a háközőbb...Két gerlefióka...könnyű zsákmány, de már maga szerezte. Izlett, nagyon izlett. Jobban tán, mint a szajkó, amivel otthon várta anyje. Hát a harmadik kölyök...merre vadászik? Hacsak álmában nem...? Kati kedvenc játéka ez, - csnegetni ha ebédidő van, - ahogy ezt a fatelepen szokták. És látják, így van ez nagynál, kicsinynél: már a falat ízét érzi, ha csengőt hall, vagy a tányért látja. Becéző hanggal kísérem én is az őzgidám etetését. Cö, cö, cö. Kivüle a széles erdőn csak egy kismalac érti az én jeleket - ha ugyan el nem mosta emlékem az idő, mint az alkony a színeket. Künn az éjszakai erdőn persze más jelekre, más hangokra figyel fel a vad. Apró nesz ígér néha kiadós zsákmányt. Rókaéknál az se baj, ha a harcot más vivja meg. A kész prédára is szívesen társul. Főképp így, hogy az anyamacska helyett már kölykét találja a zsákmányolt nyulon. Az anyja szerezte ugyan, de megvédeni már ő is kész, még ha erősebb is a másik. Nem sürgős a rókának...nyilt harcba nem is kezd a kölyökkel. Meghátrál az előbb-utóbb. Bezzeg az anyamacska, az már méltó, egyenlő ellenfél. Megmenti, ami a családé. Kékesen csillan a holdfény patakok sima tükrén. A vaddisznó tán sokalja is ezt a kivilágítást. Odatalál a sötétben is... a zsenge kukoricára. Baj ez mindenképpen, de az már személyes sértés, hogy a két éves kan az én kukoricámat tördeli. Kicsit sötét van, legalábbis nekem, de azért lekivittelljük a dolgot. Figyelj csak, ez neked szól. A vékonyát találhattam... visszafordult. De ennek már fele sem tréfa: szorul a patron, a dög meg támad, de még hogyan. A lábszáram komiszul meghasította. Igaz szerény volt a viszonzás...azért a sok száz rokonért, amit már átküldtem a másvilágra. Sajgott a seb. Erre már nem elég a szíverősítő, - orvoshoz kell menni vele. Indulóban jutott eszembe, mi lesz őzükémmel?

Nyomomban marad-e a hosszú úton. Vö, cö, hívogattam az ismerős hanggal gyere csak szépen, jó helyre megyünk. Neked lesz a jobb dolgot. Katihoz kerülsz, én meg tán a kórházba. Mire felszállt a völgyben a hajnali pára, a kis őzike már Katiéknál reggelizett. A kölyök meg unatkozott. Őres hassal még csábítóbb az erdő képe. Az őzláb-gomba persze nem macskaeledel. Vadászni vágyott... úgy kedve szerint megkergetni valamit. Ott-ott... ez már igen! Szajkó, amit nem véd ketrec. Ugyilátszik mégis csak házcica lesz belőle. Ismerős hang hívja. Az etetés jele. Bizony esélőka volt a hívás: most az öreg szakállas nyakán szól a csengő. Az hívta haza. Ha lakoma nem is várja, egy kis játéokra jókor érkezett. Unod már a papirgombóvot? No, majd tűzünk rá néhány tollat, lesz itt játék a javából: Vigyázz Kati, ne ébreszd fel benne a vadat... csak te játszol... az ő számára ez már nem játék... zsákmány az, amibe fogait vágta... Ha gondolna is erre Kati... késő. A felrebbenő csirkére már egy vadmacska veti magát. El akarod venni? ...visszaszerzi a maga fegyverével! Fáj Katicám?... Hogyne fájna... De elmúlik megláad. Másnapra már nem is a sab sajog... a gondolat: mi lesz kedvencével? Apu valamit forgat a fejében... Azt mondta: véget vet a kísérletnek. Azzal a től-ténnyel... mit akar apu?... tán csak nem? Nem, azt nem szabad...! Jaj csak észre ne vegyék... Csak gyorsan, minél messzebbre... vissza az erdőbe. Akkor tavasszal is ezen az úton hoztalak. Gynege ázott kis kölyök voltál... Most erős vagy - megélsz egyedül. Jó dolgod lesz, meglátod! és Józsi bácsi vigyáz rád is, mint a többi vadjára. Megkérem őt, nekem megteszi. Most maradj szépen itt... cicuskám... Kati sokat emlegette ezt a bucsut, meg a nevében tett ígéretét. Csak az volt a baj - mesélte Kati - hogy a cica nem akart bucsuzni. Odaadtam hát - nem volt más választásom - a szép rózsaszín zsebkendőmet, legyen mivel játszania, ha egyedül marad. Elgurult Kati zsebkendője, tán most is ott van még. Valami érdekesebb játék akadt... Vadmacskának való. Vigyázz kis vad, ami mozog nem mindig játszótárs. Hull... hull az őszi levél, mintha minden ágon sárgarigó tépné aranypehelyét. Vajon hol, merre rejti a rozsdafoltos erdő Kati vadmacskáját, meg a testvéreit. Az egyik itt kóborol. Katié tán? Az az egerésző pedig, mintha az erdő neveltje volna. Ki tudná megmondani, az egyik kölyök olyan, mint a másik. De mégsem? Ez csak Kati macskája lehet, hisz nem menekül az embertől. A zajtól sem fél, ami most felveri az erdőt. Vonat zakatoit a kőkapui ház mellett is, ahol otthona volt. Az embertől életében csak jót kapott, mért nem merne közeledni? A zaj most egyre félelmetesebb. Menekül hát, mért az ember helyett csak gépeivel találkozott. Évszázados bükk lábát szeli a motorfűrés. Néhány perc az egész, aztán vége. Menekülj kis jött-ment macska... gyorsabban, gyorsabban. Dübörgött mögötted a föld... fuss hát és örülj, hogy az emberrel nem találkoztál. Kati macskáját elnyelte újra az őszi erdő sűrűje, ahol csak a madár és a vadász barangol. Valahogy így képzeltem magam elé a kis vadmacska sorsát, amikor váratlanul felbukkant előttünk. Persze, hogy ő az... ő milyen bizalommal közeledik... de hisz akkor az első puskás ember, akivel találkozik... magyarázkodni nem volt idő... egy szem sörét érte, ahogy akartam. Kiváncsi vagy cimborám, hogy ez mi volt? Ismered Kőkapuról a kis Katit? Ezt a macskát ő nevelte... és rám bízta, a vadászra! hogy vigyázzak rá. Megígérttem... megtartottam. Amerre indulsz, zsákmányt kutat minden szem. Az erdő, amelyik most befogad, egyformán rejt zsákmányt és ellenséget. Sokáig nem tudtam sorsáról... Szeptember volt, szárvasbögés ideje... A féltett nagyvadaké ilyenkor minden percem, minden figyelmem. Hüvös, nyirkos a hajnal, az ősz teríti már köpenyét az erdőre. A fejedelmi madár vendég, a szirtisas, nedves tollait szárogatja az első napsugárnál. Jól esik a fény - csak az éjszaka madara nem állja. Jólakottan készül a pihenőre... Pistogása, akár a kialvó mécses. Olyan békés, játékos az erdei reggel. A szomázódos völgyben fiatal vadmacska keres kényelmes ivóhelyet. Kládós lehetett az éjszakai zsákmány, nem ingerlik

kíváncsiságát a kövek közt izgó-mozgó rákok sem. Kati macskája tán? Nem, a testvér-kölyök lehet: amelyik az anyját kísérgeti még. Min akad meg az éles szem, mire-merre suhannak a méteres szárnyak? A vadmacska...de melyik? Az anya az, amelyik ott vivja halálos párba-ját. Hogy mit tükröz a kölyök szeme -félelmet, fájdalmat. Csak sejttem én is,. Nem anyja halálát látja most - egy hatalmas madár képe vésődik emlékébe. Egy madaré, amelyik erősebb övéinél. Az állatvilág harcaiban úgy hull az erős is az erősebb által, mint az őszi kék le-vél az ágról. VÉGE.

Kati és a vadmacska

színes magyar
természetfilm

Irta és rendezte:

KOLLÁNYI ÁGOSTON

Fényképezte:

VANCSA LAJOS

Zene:

RÁNKY GYÖRGY

Kossuth-díjas

Bemutatásra kerül
január 26-tól a

KÉT BORS ÖKRÖCSKE

c. magyar rajzfilmmel

EGY MŰSORBAN

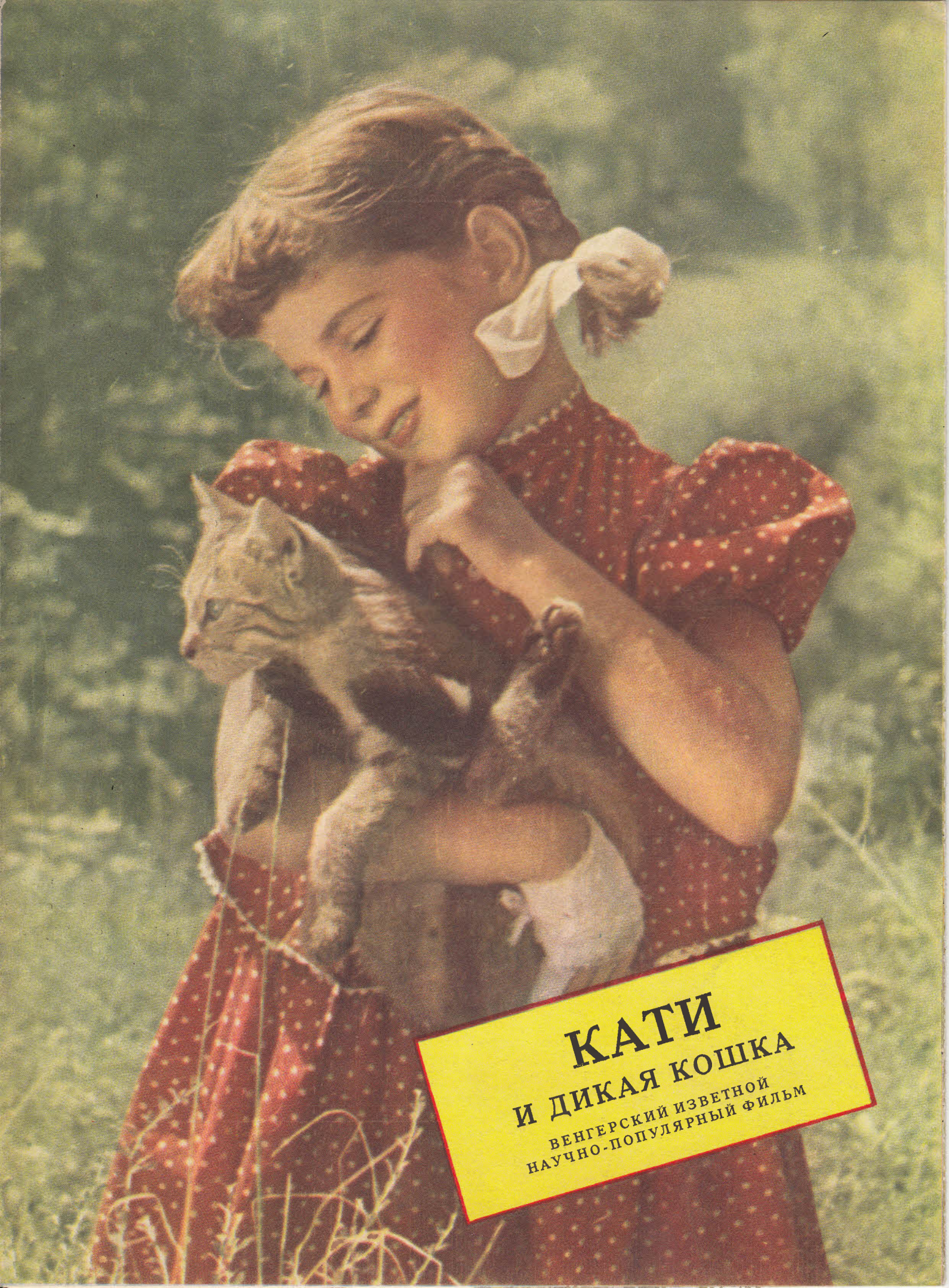
4

SZABAD IFJÚSÁG

1956. január 26.

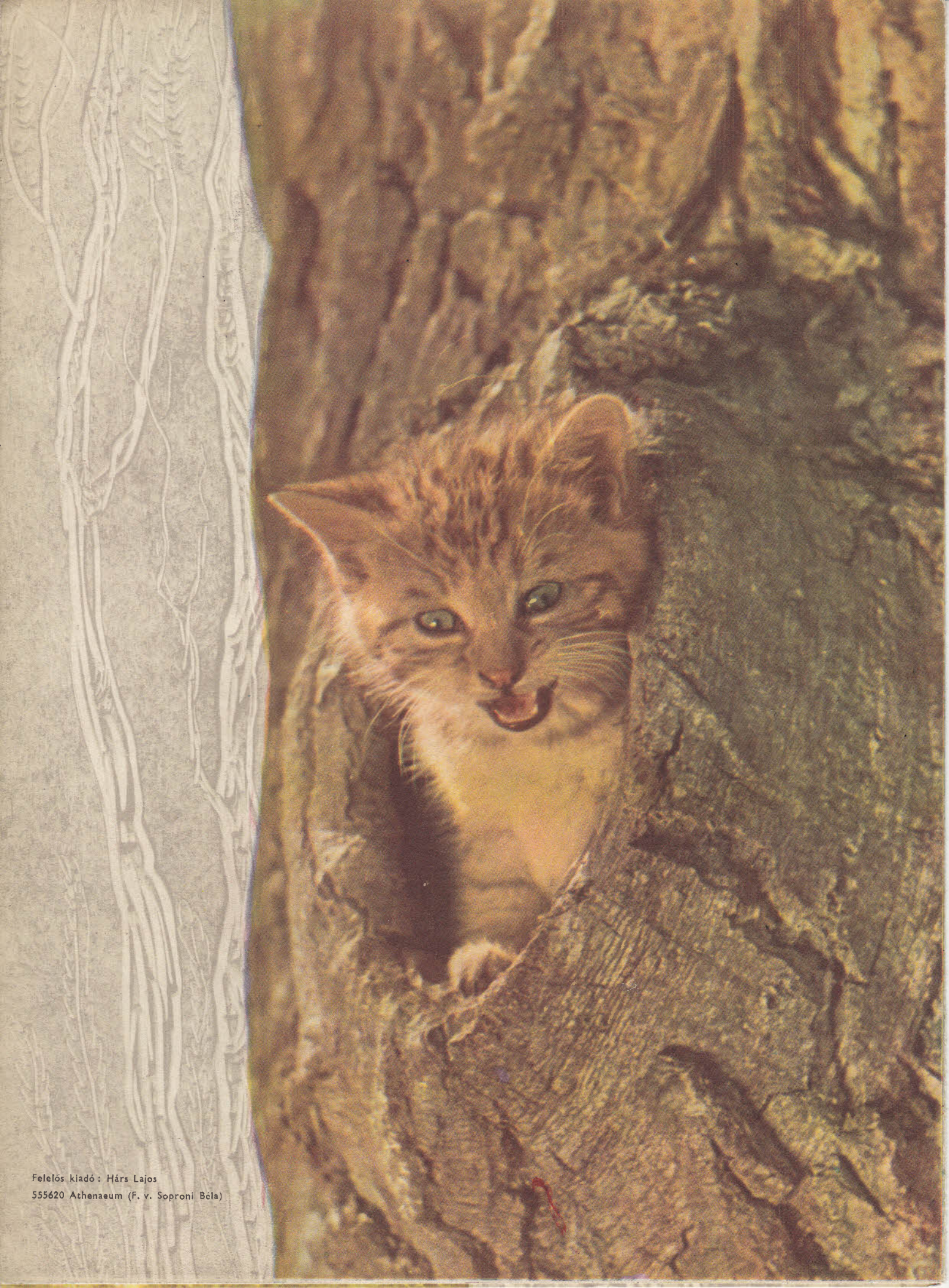

Kati et le chat sauvage
Kati and the Wild Cat
Kati und die Wildkatze
Kati y el gato montés

**КАТИ
И ДИКАЯ КОШКА**

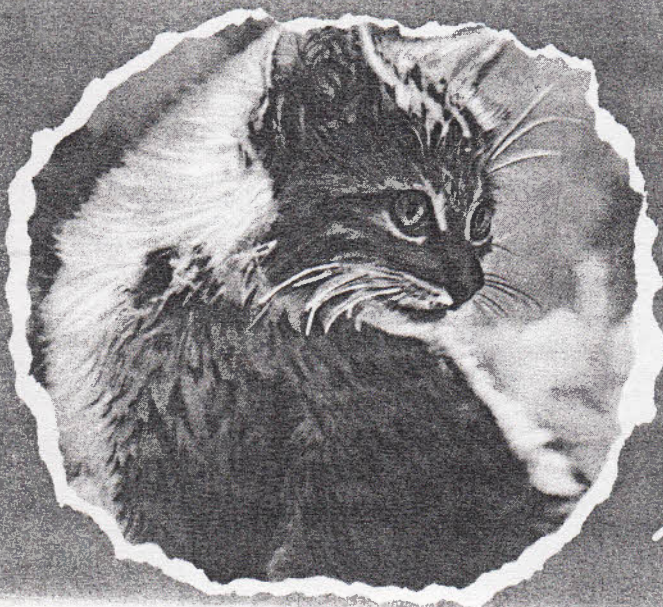
ВЕНГЕРСКИЙ ИЗВЕТНОЙ
НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЙ ФИЛЬМ

PROGRESS
Filmlustrierte

Kati

*und
die
Wild-
katze*

Nr. 115/56 · Verkaufspreis: 0,10 DM
Herausgegeben vom Presse-
und Werbeamt des VEB Progress
Film-Vertrieb, Berlin W 8, Jägerstr. 32, Ruf 200401
Druck: VEB Rotdruckerei Dresden
Ag 214/56 DDR Nr. 217/56

Sammelmappe mit Klemmvorrichtung für 68 Filmprogramme gegen Voreinsendung von 2,00 DM zuzüglich 0,50 DM Versandkosten in unseren Bezirksstellen und Filmtheatern erhältlich. Gegen Voreinsendung des Rückports und des Rechnungsbetrages erhalten unsere Filmfreunde die gewünschten Filmprogramme, soweit sie noch vorhanden sind, über das Filmtheater Casino, Leipzig C 1, Neumarkt. - Es besteht die Möglichkeit, die Programmhälfte im Postabonnement zu einem Vierteljahrespreis von 3,00 DM zu beziehen.

Kati és VADMACSKA

A mezők és hegyek, virulásában évről évre újra felfedezzük a természet szépségét, nagyságát. Homoki-Nagy István és Kollányi Ágoston filmjei mindig ennek a gyönyörűségnek és csodálatnak ébresztői. Csakhogy ők mesteri tudással s érzékkel kifürké-

szik és megörökítik az élő világ más ember számára elleshetetlen pillanatait is, így mutatván meg az érdekes jelenségek mögött a legérdekesebbet — a természeti törvényeket. Ehhez nem elég művésznek és tudósnak lenni, ehhez mérhetetlen áldozatkészség és céltudatosság is kell.

Félesztendő odaadó munkája összpontosul Kollányi Ágoston »Kati és a vadmacska« című egyórányi színes filmjében is. Tavasztól őszig folytak a felvételek, melyek hazánk északi táján, a radványi erdőben három vadmacskakölyök életét kísérik végig. Az egyik kölyköt az erdőmérnök nyolcéves kislánya, Kati veszi gondjaiba. Vajon hozzászeli-e a békés emberi környezethez, majd visszatérve az erdő vadonába, megőrzi-e barátságát az emberrel? — erre válaszol a film, kedves, játékos belepillantással az állatok ösztönéletébe. Közben a cselek-

ményváz kiterébélyesedik, Józsi bácsi, az öreg fővadász erdőjáró útján elének kerülnek a táj többi vadjai is.

A film sokhelyütt túlnő elődein megfigyelési éles-ségében, színei gazdagságában, képei szépségében, hangulatában. Kollányi forgatókönyve és rendezői munkája mellett Vancsa Lajos fényképezése és Ránki György zenéje váltja ki ezt a szívet-szemet gyönyörködtető hatást. De ha a megújuló természettől nem is vesszük zokon, hogy minden tavaszon önmagát ismétli, egy természetfilmnek mégis hábjául róhatjuk, ha olykor, akár a legmegejtőbb látványban is, nem ad új tartalmat, új mondanivalót. A »Kati és a vadmacska« jónéhány jelenetét illetheti ez a bírálat.

Egy másik alkati hiba, hogy a filmet Józsi bácsi, a fővadász mesélő hangja kíséri végig, s ez a film egyik emberszereplőjének szájából is »kiveszi a szót«. Így a film önmagát fosztja meg a játékfilm kifejezőbb elemeitől és ehelyett inkább egy szép képekkel illusztr-

Kati az erdőben

rált mesekönyv lapjait tárja fel előttünk.

Kollányi Ágoston eddigi témaválasztéka, a hegyeket mozdító erdők, az anyagot felépítő atomok, a beszélő színek, az akvárium és az Aggtelek szép filmrevitele után a természet új oldalának, rejtekmeinek felderítésére vállalkozott a »Kati és a vadmacská«-ban. S ha nem is sikerült mindenben a keresett újat megtalálnia, ez a film mégis a hazai, s reméljük, a külföldi közönség előtt is sikerrel teszi teljesebbé a természet szeretetét és megértését.

Sas György

Bőrig ízott a zegény kis vadmacska...

197

KATI és a Vadmacska

A magyar természetfilmzés mindössze öt éve indult meg, és máris méltán növelte filmművészetünk megbecsülését világszerte. Kollányi Agoston, tehetséges filmírónk és rendezőnk eddigi rövid természetfilmjei is nemzetközi sikert arattak. Most első, egész estét betöltő — a „Kati és a vadmacska” című — természetfilmjével lép a nagyközönség elé. Új filmjét tudományos részről eddig legjobb természetfilmünként értékelték.

Erthető kíváncsisággal kerestük fel Kollányi rendezőt a Híradó és Dokumentum Filmgyárban. Kértük, nyilatkozzék, hogyan készítette filmjét, s milyen problémák vetődtek föl forgatás közben?

— A „Kati és a vadmacska” — nyilatkozik Kollányi — voltaképpen egy kísérlet története... Egy biológiai kísérlet meg egy filmkísérlet; egy újszerű természetfilm, melynek játékfilmszerű cselekménye van. Az állatok életét a tudomány meghatározott kísérleti feltételek közt vizsgálja, de ezek megfigyestése kevésbé kötné le a mozilátogatók érdeklődését. Magában a természetben viszont ritkán adódik oly jelenségsorozat, amely kísérletként beillenék, s összehasonlítási lehetőséget nyújtana, mondjuk arra, hogy két testvérállat más-más környezeti adottságok közt miként fog fejlődni?

Erdészek, vadászok, természetben élő emberek házuk táján gyakran nevelnek fiatal vadállatokat. Ilyen volt például a Simon Menyhért születése című filmben Simon erdész szelíd öze. Az efféle vadak élete némiképp már az emberhez idomul: más reflexek alakulnak ki bennük, mint a természetben élő testvéreikben, társaikban.

— És ez adta a film alapötletét — folytatja Kollányi rendező. — Szemléltető módon demonstrálják ki a párhuzam a szabadban s az ember közelben élő testvér-

vadak fejlődése, életútja között. Felvetődött a kérdés, milyen állat legyen a film hőse, és milyen mese keretében szerepeltesseük?

— Történetesen egy szíáni macskát kaptam ajándékba. Naponként figyeltem, hogyan növekszik, s miként barátkozik gyermekeimmel. Így terelődött érdeklődésem a macskafajtákra, s a vadmacskára.

Tudnunk kell: a házimacskák nem ősei szelíd macskáinknak, jóllehet házimacskáink ősei ugyancsak vadon éltek. Így hát a két faj rokon, s keresztezhető is.

Ismeretes, hogy a házimacska milyen könnyen „elvadul”, s az is, hogy a vadmacska milyen nehezen „szelídíthető”... Az állatkertekben is aránylag ritka, mégpedig azért, mert a fogságban betegségek támadják meg, s ezek többnyire elpusztítják.

Így határozták el Kollányiékat, hogy a filmbeli „kísérlet” tárgya vadmacska legyen. Nem remélték, hogy a film számára tartósan sikerül emberhez szoktatni a vadmacskát. Ezért a munkát egészen fiatal állattal kezdték, hogy mielőtt „kamaszkodnék” — féléves korát betöltene —, kísérletüket s filmjüket abba is hagyhassák.

A kölyökmacska magatartását két tényező irányítja: az évezredek során kialakult, vele született ösztön, a feltételek általános reflexek és az úgynevezett feltételes reflexek, amelyeket az állat saját életében, saját „tapasztalatával” szerezett. Hogyan alakul a kétféle reflex egymással való

Galgóczy Edina és nevelője hat héttel a felvételek befejezése után

Kati cicája reménytelenül Szóval — szí

A film egyik főszereplője: Kati vadmacskája

viszonya az ember környezetében? — E kérdésre akartak választ kapni filmjünkben.

— Színhelynek alig ismert, de igen szép és ember hasznosította erdönket választottuk, a radványi erdőt... Kölykmacskához gyerekpártfogó illik. A film meséjét tehát úgy alakítottuk, hogy egy erdőmérnök nyolcéves leánykája karolja föl az elhagyott vadmacskakölyköt, s a párhuzam kedvéért házimacskája kölyke mellé helyezze. Másik párhuzamot kínált a vadon maradt testvérállatok további sorsa.

— A forgatás során három vad kölyköt kezdtünk emberhez szoktatni. Kétő alkalmasnak tűnt a szoktatásra, az egyik lett Kati macskája, „akivel” az első kockától az utolsóig együtt szerepelt, a másikat tartaléknak szántuk, ha az elsőt valami baj érné. A harmadik kölyök a szabadban maradt, de azért ő is szerephez jutott.

— Az állatokkal Jilly Bertalon erdész foglalkozott nagy gondnal, megértéssel, türelemmel. A vadmacskakölyök kényes állat, csak barátságosan lehet közeledni hozzá. Jilly a friss nyers hússal úgy etette őket, hogy ujjhegyről kínálta a táplálékot. Ha a kismacska harapott vagy kapkodott az ujjá után, frieska érte az orra hegyét. Így aztán hamarosan megszokta, hogy az apró kis húscsapatokat óvatosan szedje le az erdész ujjá hegyéről.

— Mindkét kölyköt össze kellett szoktatni Kátival is, a kis Galgóczy Edinával. Szencsére a gyermek nem ijedős, így hamar megbarátkoztak. A film befejezése után mintegy hat héttel újra találkoztak. Kiderült, hogy a macska nem feledte el Kátit, játékos volt, szelíd, utána sétált a pesti aszfalton.

bármilyen messze is kóboroltak. Kati két szelídített macskáját is jó messze elhagyhattuk az erdőn — utánunk jöttek. Pedig a vadmacska ösztönösen riadozik az embertől. Mikor még állatszereplőket kerestünk, a javágók többször jeleztek itt is, ott is vadmacskakölyköket. Csakhogy mire a macskaodúhoz értünk, az anyamacska mindannyiszor elrejtette előlünk kölykeit. Újabb, biztonságosabb helyet kerestett számukra.

— A filmezés során két idomító szakemberünknek, Jillynek és Lovovichnak sikerült az — ami az erdészek gyakorlatában eddig a legritkábban sikerült — a nővendék vadmacskát az emberhez szoktatni, s fölnevelni. Hogy miért választottunk mégis a filmhez olyan befejezést, mely a szoktatás kudarcát mutatja? — Mert a gyakoribb, a tipikusabb esetet kívántuk megmutatni! A való életben egyetlen szelídítésre fogott állattal sem foglalkoznak annyit, mint ahogyan mi vadmacskáinkkal tettük, egy különleges célra, a film számára. Így ha a jellemző, a szokványos példát akartuk bemutatni, akkor a filmnek ezt a befejezést kellett adnunk, hiszen a történet szerint egy gyermek foglalkozik az állattal, aki feltétlenül elkövethet szoktatás közben hibákat, melyek a kudarcot előidézik.

Arra is rájöttek a filmezés során, miért hiúsul meg oly sokszor a gyakorlatban a háziasítás. Alighanem azért, mert a befogott állatnak nem elég nyers húst adni. A természetes környezethez hasonló létfeltételeket is meg kell teremteni számára. Azt például, hogy a vadmacska „fogságban” ugyanazokat a füveket kiválaszthassa, rágosálhassa, amelyeket a szabadban, s amelyek meg-

Kati és a VADMACSKA

Valahol messze-messze, az üveghegyeken azért innen, de Miskolcon túl, a süvegformájú zempléni hegyek közt erdei függővasutat építenek. Néhány ősi, sudár tölgyfa kérgébe keresztet vésnek. Ez — mint a film szövege mondja — »olyan, mint a halálos ítéleten a pecsét«. És lecsap a fejszé a tölgyfára, már dől is méltóságos halállal s odvában magával ránt három vadmacskakölyköt. Mi lesz velük? Elpusztulnak, mert az ember épít?

Hogy mi lett velük, erről szól a film. Kettőt új fészekbe cipelt a vadmacska-mama. A harmadiknak éktelen nyávogása odacsalta Katót, az erdőmérnök kislányát. Úgyis kicsinye van otthon Cilának — hazavitték. »Vagy megszökik, vagy megszökik« — mondja Józsi bácsi, az öreg erdész, a film emberi főszereplője. Ő meséli el tulajdonképpen a történetet *Kömvés Sándor* meleg, mély, valóban mese-mondó hangján. (Kár, hogy az ő nevét nem tünteti fel a színlap.)

Ha a film csak ennek az emberek közé került kis vadállatnak a történetét fényképezte volna le, akkor is emlékezetes maradna. Ám ennél sokkal többet ad, mind a természet megmutatásában, mind művészi leleményben. Kati vadmacskájával párhuzamosan napról napra, mozzanatról mozzanatra, fejlődési lépcsőfokról lépcsőfokra bemutatja a vad vadmacskákat és a mamájukat is.

Mikor az erdei vadmacskák először kapaszkodnak *fatörzsre*, látjuk Kati vadmacskáját, amint a *széken* tornázik. Amikor azok *sziklafalra* találnak, akkor húzózkodik fel nagykeservesen, de sikerrel Katié az *ablakpárkányra*. És amikor azoknak az anyamacska szajkópecsenyét hoz vacsorára, Kati cicája reménytelenül rázza Kati szajkójának kalickarácsait. És ha az imént még azt hittük, hogy önkénytelen drámaiságban, valósággal megrendezett cselekményben magasabbra ilyen idilli természetfilm nem hághat, mint a vadkölykök első zsákmányszerzési jelenetében, akkor mindjárt ránkacáfol a filmrendezői tehetség egy párhuzammal. Kati vadmacskája is cserkészni indul. Nem talál semmit, de közben elvonul egy özláb-gomba ernyője alatt — szentivánéjálombeli kép... Hazamegy és ott Kati madzagra kötött tollas labdával játszik vele és a szelíd cicával. Hohó! Vigyázat! — óvja Józsi bácsi hangja a kislányt és a nézőt. A kis vadállatban a játék szunnyadó ragadozó őstönöket ébreszt fel. Milyen

remek e jelenet mondani-
valója is, megoldása is! A kis vadmacska nem engedi el a tollas labdát, majd mint a villám, mint a sas, mint a... vadmacska, lecsap egy kicsirkére. Kati elveszi tőle, a vadmacska ugrik és máris belemélyeszi apró acélfogait a kislány kezeféjébe.

Mi lesz most? Aligha tudnék nagyobb dicséretet természetfilm számára még a leg-hosszabb lére eresztve is kifejezni, mint ezt: *gondolkodom*, vajon eláruljam-e a jövődéli nézőnek, mi lesz a kis vadmacska sorsa? Annyit mindenesetre, hogy az írórendezőt ezúttal sem hagyta el a költői lelemény és az a szelíd, bölcs emberség, amely Józsi bácsi hangján és személyén keresztül az egész film-ből árad.

A vadmacskákön kívül más állatokat is látunk ebben az erdei filmben. Nagy sikerrel szerepeltek: egy kis csikoshátú vadmalac és egy sebesült őzgida. Félelmetesen sikerült az éjszakai vaddisznó-vadászat. A néző megint csak ámul-bámul; hogyan csinálták Józsi bácsi sebesülését? A rókamama — vadmacskamama párbaj pompás! Mint természetfotografiai bravúr kétségtelenül az egyik befejező kép a legjobb: a réti sas lecsap a vadmacskára és megöli. Mégis a jelenet vége tán kurtább is lehetne. A film nézőinek legalább a fele kisgyermek. Megsíratták a vadmacskamamát.

A film Józsi bácsija valóban — Józsi bácsi, a zemplénhegységi állami erdőgazdaság öreg erdésze, *Kababik József*. Színésznek is ugyanolyan egyszerű és emberi, mint erdésznek. Katit a kis *Galgóczy Edina* játssza, de itt ez az ige valóban a szó ősi értelmét, a *játékot* fejezi ki. Játsszik a cicákkal, a felvevőgép lencséje előtt ugyanúgy, mint egyébként is játszana. Szóval — színész... A film egyetlen hivatásos színészszerelője, *Agárdy Gábor*, nem nagyon tud mihez kezdeni szerepével, amely — hiába, benne vagyunk az erdei hangulatban — nyuszifaroknyi...

A filmet *Kollányi Agoston* írta is, rendezte is. Legfőbb gondja, nagyon helyesen, a kompozíciós egység, a művészi szerkesztés volt és itt pótolja azt, ami megrendítő vagy meglepő állatfelvételekben gazdagabb is lehetne. Igaz, hogy Kollányi célja elsősorban a mesemondás volt. Ez hibátlanul sikerült. A filmnek nagy és bensősége a sikere és e sikerben a rendező igazi társa *Váncsa Lajos*, az operatőr. Képeivel, színhatásaival és kompozíciós erejével egyszerre az élre szökkent. Tájéfelvételeiben vissza tudja adni

a természet fenségét és a részletekben a film bűvös-bájós mesemondó hangulatát, az erdő meghittségét. A kitűnő állatfelvételek is nagyrészt az ő operatőri ügyességét dicsérik. A »Kati és a vadmacska« felvet egy filmművészeti problémát és meg is oldja. A kérdés ez: lehet-e természetfilmnek, tehát lényegében dokumentumfilmnek cselekménye? Kollányi azzal válaszolt a kérdésre, hogy jó filmet alko-

tott. Igazi dokumentumfilmet, amelynek nem ráakasztott kerete, hanem lényege egy kis történet. Ettől a dokumentumjelleg mélyebb hatásúvá válik, az egész film ke-rekebbé, művészbé. S örülünk, hogy Homoki Nagy István immár világhírű természetfilmjeinek méltó hóni társa született, amely meleg ember-ségével sok tekintetben a mű-faj továbbfejlődése.

Boldizsár Iván

191

védik emésztőrend-
szerét az élőskö-
dőtől. Kati macs-
kája — a film fő-
szereplője — ezért
fejlődik, gyarap-
szik ma is Jillynél
Gödöllőn, mert így
tartják, félig szaba-
don, félig ember-
közé. A többi
macskának viszont
idővel hiányzott a
megfelelő növényi
kosztja, tehát meg-
betegedtek, s el-
pusztultak. Ennyit
a macskáról.

— A rendezés s
a fotográfálás prob-
lémáiról is kell még
szólnom. Az állatszereplők „rendezése“ a
feltételes reflexek sikeres kiváltásának
kérdése. Bizonyos fajta hangoknak, jelek-
nek, melyeket az állat megszokott, s ame-
lyekre megfelelően reagál, ebben nagy sze-
rük van.

A film épp a pavlovi tanításokat ki-
vívja népszerűsíteni. Megmutatja, meny-
nyire „iratlan oldal“ egy ilyen fiatal állat
agyvejeje. Az ember ráírja jeleit, pél-
dául a csengettyűszót, mely a táplálékot
ígéri, s ha a jel néha még is csalja az álla-
tot, mert mondjuk a szakállas kecske
nyakában szólal meg, a reflex mégis csak
kiváltódik. Merész vállalkozás lenne a fel-
tételes reflexek tanát egy ilyen rövid
filmben tétélesen igazolni. De a film már
azzal is elérte célját, ha érdeklődést éb-
reszt e tárgyban.

— Talán a rendezésnél is szebb feladat
egy természetfilm fotográfálása. Vancsa
Lajos hű operatőrtársam is érthető öröm-
mel fotográfálta új filmünket. E forgatás
során hátráltatta munkánkat a sok esős,
borús nap, pedig a kismacskák rohamosan
nőttek, sietni kellett, ismételtetésekre nem-
igen akadt időnk. „Ajándék felvételek“
is akadtak forgatás közben. Ilyen volt a
vadmacskamama pojonja, melyet az odúból
„elkódorgott“ kismacskája kapott. Ugyan-
csak ajándék felvétel számba ment a
magasra nőtt özlábgomba földöntése, me-
lyet Kati macskája „követett el“ erdei sétája
alkalmával.

A „Kati és a vadmacska“ természet-
filmjeink fejlődésében újabb távlatokat
nyit, bizonyítékul, hogy egy nyugtalan,
s mindig újabb és újabb filmszerű kifeje-
zést kutató művész, Kollányi Ágoston,
s tehetséges együttese mit érhet el e fon-

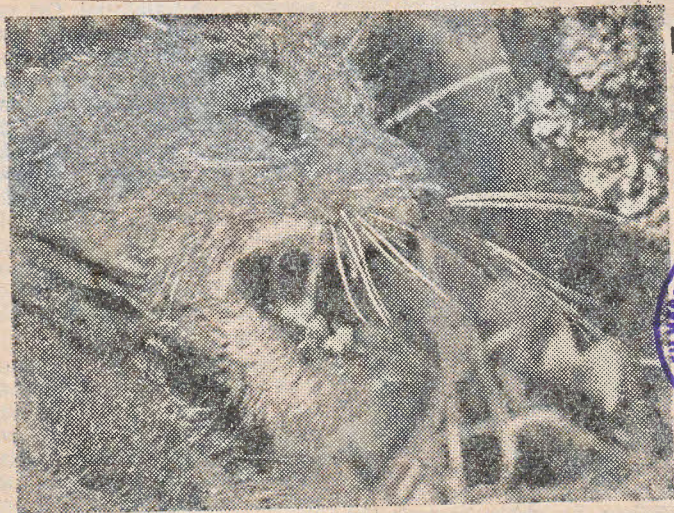

Kati vadmacskájának két testvére

tos filmművészeti ág fejlesztésében. Bá-
tor és helyénvaló kezdeményezésnek bizo-
nyult házasítani a népszerű tudományos
filmek iránt megnyilvánuló nagy-nagy
érdeklődést a cselekményes játékfilmek
vonzóerejével. E film hangja kiegyen-
súlyozott, optimista, érezteti az embernek
irányító, vezető hivatását, aki fokoza-
tosan úrrá lesz a természet erői felett.
A „Kati és a vadmacska“ követendő példa
természetfilmjeink sorában.

Lelkes István

Kati és a
vadmacska

II. A „Kati és a vadmacska” ragyogó, színeivel egy igazi vadmacska és egy magyar kislány barátságának meséje. Új természetfilmünket január 26-tól mutatja be a Vörös Csillag, a Vörösmarty, Ugocsa, Fény, Tátra és a Brigád-mozi.

Furbinna

1956. jan. 25.

1956 FEB 18

4

A mai NAPLÓ

Kati és a vadmacska

Színes magyar természetfilm

A megszokás, s még inkább a „bírálat” szó ferde értelmezése következtében már-már csaknem kizárólag a hibák „fel-fedését” várják a kritikustól. Nos: ebben az esetben még ká-
kán a csomót keresve is, csak a dicsérő jelzők sűrű egymás-
utánjával írhatunk új természetfilmünkről, a „Kati és a vad-
macská”-ról, — s éppen a legörömtelibb kritikusi feladat a fenn-
tartásnélküli elismerés kimondása. Örömmel fogadjuk, hogy
Homoki Nagy István világhírű filmjei után most Kollányi
Agoston (a film írója és rendezője) mindjárt egyenrangú re-
mekkel jelentkezett. És nem is egyszerűen csak természetfilm-
ről van szó. A történet, mely keretbe foglalja a zempléni erdő-
ség csodálatos tájainak bemutatását, szeretetreméltóan kedves
vagy félelmetes vadjainak és szűkszavú erdészeinek, vadászai-
nak életét: nem szokványos, mondvacsinált „mese”, hanem
valami bölcs emberség művészi kifejezése.

Egy emberek közé került vadmacskakölyök sorsával pár-
huzamosan látjuk az erdő vadjainak, madarainak nap-nap utá-
ni harcát a fennmaradásért. „Az erdő mélye egyaránt rejt zsák-
mányt és ellenséget” — mondja a film mesélő Józsi bácsija, s
az alkotók költői leleménye teremti meg a feszültséget, mely
arra készíti a nézőt, hogy szeretve és gyűlölve kövesse végig
a történetet, legalább úgy, mint egy „emberszabású” filmet. S
amikor az anyavadmacska haláltusáját vívja a támadó szirti
sással: bizony, fojtogat bennünket a sírás.

A bűvös, játékos, mesemondó-hangulatot Váncsa Lajos
(operátor) színeivel, képhatásaival teremti meg s oroszlánrész-
re van a film bensőséges sikerében.

A történetben alig szerepel néhány ember, s őket sem
érezzük színészeknek, annyira a tájhoz, a hegyekhez, az erdő-
höz tartoznak. Azt hisszük: ez legigazibb dicséretük.

KENDE SANDOR

Jelenet a nagy sikerrel futó „Kati és a vadmacska” című
színes magyar természetfilmből.

1956. feb. 3.

M. L. K.

KATI ÉS A VADMACSKA

1956. jan. 19.
Kati és a vadmacska - Kollányi Agoston

Ugyancsak magyar filmet mutat be a szolnoki Tisza filmszín-
ház mátlól kezdve, az Akvárium és az Aggtelek című filmek írójának
és rendezőjének, Kollányi Agostonnak új színes természetfilmjét.

Képeink a Kati
és a vadmacska
című filmből.

Ma este fél 9-kor díszelőadá-
son vetítik először a Kati és a
vadmacska című újabb magyar
természetfilmet. A filmet Kol-
lányi Agoston írta és rendezte.
Ezzel egy műsorban kerül a kö-
zönség elé A két bors ökröcs-
ke színes magyar rajzfilm,
amelyet eredeti székely nép-

meséből Macskássy Gyula írt
és rendezett.

A héten két külföldi filmet
is bemutatnak a fővárosi mo-
zik. A Mária hercegnő című
színes szovjet film Lermontov
elbeszélése nyomán készült. A
Fiam; a tanár úr című olasz
filmdráma főszerepét Aldo
Fabrizi játssza.

Kati és a vadmacska

1955

Galgóczy Edina és kedvenc cicája, a »Kati és a vadmacska« című filmben. A film írója és rendezője Kollányi Agoston, operatőrije Vancsa Lajos (Várkonyi felv.)

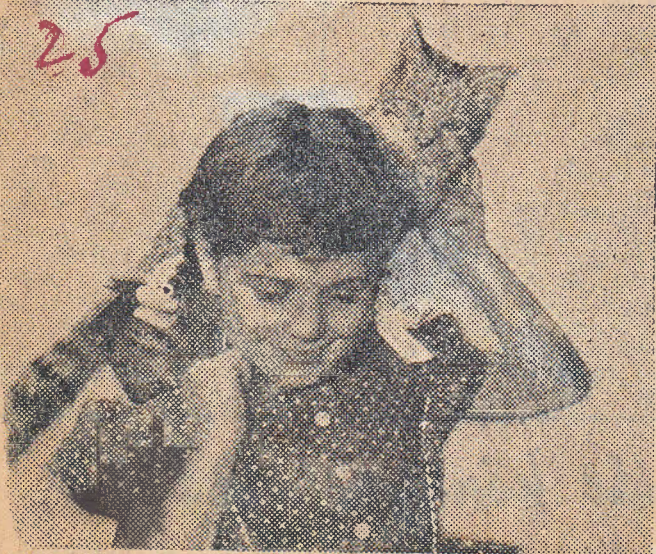
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9-11
Telefon: 227-651, 221-285

DUNÁNTÚLI NAPLÓ, PÉCS
1956 FEB 17

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9-11
Telefon: 227-651, 221-285

Bácskiskunmegyei
Népújság, Kecskemét

Mesefilm is — dokumentfilm is

a „Kati és a vadmacska“ című film. Az érdekes alkotást a Petőfi mozi tűzte műsorára.

PÁRIZS (MTI). Cannesban szerdán este mutatták be a »Kati és a vadmacska« című színes magyar természet-filmet, amely általában tetszést aratott, s kisebb nyiltszíni tapsot is kapott.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9-11.
TELEFON: 227-651, 221-285

20. 10. 1955
SZÍNHÁZ ÉS MOZI

1955 SZEP 18

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9-11
Telefon: 227-651, 221-285

DUNANTÚLI NAPLÓ, PÉCS

1956 FEB 18

187 Kati

és a vadmacska a radványi erdőben

Sátoraljaújhegyt elhagytuk, gurul az autónk az országúton. Pálházán túl oldalúsvényre fordulunk, Kőkapu irányában és most már járókelőktől, favágóktól érdeklődünk, hol találjuk a filmeseket. Kollányi Ágoston, az »Akvárium«, az »Aggtelek« és más nagyszerű népszerű tudományos filmek rendezője a radványi erdőben forgatja »Kati és a vadmacska« címmel első egész estét betöltő színes természetfilmjét.

Alkonyodik, amikor odaérünk: a csodálatos szépségű erdő hatalmas fenőfái, karcos fehér nyírfái és évszázados tölgyei séjtelmes árnyakat vetnek az útra. Kollányi Ágoston örömmel üdvözlől bennünket és vidáman mesél: végre szép idő lett, tudnak forgatni. Az ideai szeszélyes nyár bizony nagyon megnehezítette és késleltette a munkát és közben veszélyesen

nőttek a kis vadmacskák. Mert Kollányi filmjének két »főszereplője« van: Kati — igazi nevén Galgóczy Edina, egy budapesti főorvos hétéves kislánya — és egy pici vadmacska.

— Ma nem »dolgozom« — mondja mélységesen komoly arccsal a reggelinél a kislány. — Szabadnapos vagyok és mindent megmutogatok neked.

Még reggeli előtt leszladtunk a tisztásra, ahol a filmben szereplő cicák szalása van. Az öreg vadmacskák még így, a ketrec rácsa mögül sem nagyon barátságosak: dühösen fújnak a közeledőre. De a kicsi, házimacska által felnevelt vadmacskákat ölbe lehet venni, meg lehet simogatni. Bár játék közben néha veszélyesen hegyes a karszemük... Kati-Edina azonban úgy játszik velük, mintha a babáját tartaná ölében. A film története

Kollányi Ágoston egész estét betöltő természetfilmjének főszereplője:
a kis vadmacska

Kati és a vadmacska

szertint ugyanis a kislány hazavisz egy erdőben talált kis vadmacskát, azt hiszi, saját elkőborolt kiscicája — és a kis állat házi környezetben nő fel. A film által felvetett természettudományos probléma a domesztikáció kérdése: a felnevelő párhuzamosan követi a házi környezetben felnővő kis állat és az erdőn maradt testvérek fejlődését, életét. És közben feltárul előttünk a hatalmas erdő rejtett élete... Most éppen ilyen felvételt nézhetünk végig. A napsütötte tisztásra bánatos szemű, kicsi őzek látogatnak. Azután váratlanul kis vörös gomolyag gurul felénk: egész kicsi róka. Meghatóan esetlen, még semmi sincsen benne a róka hajlékony kecsességéből.

A »Kati és a vadmacska« természetfilm lesz, de közel jár a játékfilmhez: az emberi történés része rendezett, a másik a vadon életéből elleszt. Ezeket teljes harmóniába kell hozni. A történet előre megírt forgatókönyv szerint összefogott, gyors tempóra komponált eseménysorozat. Sok bájj és kedvesség, de ugyanakkor sok izgalom is van benne, mert a vadmacska egyike a legnehezebben szelídhető állatoknak. Itt tényleg bebizonyosodik az, hogy a vér nem válik vízzé.

P. É.

JEGYZETEK FILMEKRŐL

25

Kati és a vadmacska

— Színes magyar természetfilm —

Az egész estét betöltő, új természetfilm új ösvényt tapos népszerű tudományos filmgyártásunk területén: meséje van — egységes, ke-reken megkomponált, játékfilmszerű története, színhelye — mint a téma is kívánja — kultúrtáj, egyik szép, s alig ismert, emberszabályozta, s hasznosította erdőnk a Sátor-hegy-ségben... Több értékes műalkotójá-nak, *Kollányi Agostonnak* új filmje ez, a *Kati és a vadmacska*.

A történet drámai helyzetet teremt, amelyben megfigyelhető, hogyan fejlődik és mivé válik három testvér vadmacskakölyök, más-más környezetben. Kettő az erdőn, vadon nevelkedik, a harmadikat a sorsa az ember közelébe sodorja: az erdőmérnök lánya, a kis Kati karolja fel. Egyszer a „házivá szelidült“ kismacskából mégis előtör a „ragadozó ösztön“, ami arra késztetné a gyermek apját, hogy elpusztítsa a kis jövevényt. Ám a leányka szereti, sajnálja, s visszamenti a vadonba. Az állat visszavedik vaddá, de — s ez különbözteti meg társaitól — az embertől már nem fél, hiszen eddig csak jót kapott tőle... E hiányzó ösztöne vesztévé válhat, ha az első ember, akihez bizalommal közeledik, puskát szegez rá. Így, Kati apai barátja, az öreg vadász egyetlen riasztó lövéssel felidőzi, újraéleszti félelmét az embertől.

A fiatal állatok fejlődése kedves és idillikus, s a film erénye, hogy mégsem támaszt a szemlélőben hamis, túlzott érzélgősséget. A mese keretében másként visszhangzanak a természet köznapj drámái, vagy derűs pillanatai, a zsákmányszerzés, a menekülés, az apró vadak első cserkész-útjai, vagy az ivadék gondozás. A lét-fenntartás küzdelme nem öncélú, kegyetlen marakodás, holmi borzongató „sorstragédia“, hanem a természet életének reális jelensége. Itt van például az a jelenet, mikor a szirti sas legyőzi a vadmacskakölyök anyját.

Az egyik kis kölyök szentánúja az anya pusztulásának, de a kísérőszöveg csak annyit jegyez meg, amennyit maga az állat is felfog a jelen-ségből, hogy „ime, létezik egy nagy szárnyas állat, amely erősebb az övéinél, s ettől óvakodnia kell...“ A rendező ellenáll a csábításnak: nem pályázik a néző könnyzacskóira, s nem tulajdonít emberi érzelmeket az állatnak. Helyes a film befejezése is. Nemzedékeken át évszázados élmények erősödtek ösztönökké a kis állatban, s egy 8 éves lányka párhónapos „domesztikációja“ nem tudja ezeket elmosni.

Helyes volt a tömör, s költői le-

ületű kísérőszöveget az „örög vadász“ szájába adni, megszólaltatását pedig *Kömüves Sándorra* bízni. Hangjában oly sok melegség, kedély rejtőzik, hogy tolmácsolása még a legdrámaibb helyzet feszültségét is enyhíti, s az egész filmnek megragadó, emberséges alaptónust ad.

A vadmacska-jövevény kis pártfogója, Kati, természetes bájjal mozog a filmen. Kedves emlékeinkké válnak a „nem rendezhető“ állatszereplők, „akiknek“ természetes beállítása, fényképezése a rendező és operatőr rendkívüli türelmével párosuló művészi érzékét dicséri. Az egyes jelenetek hangulati hatását árnyalato-san fokozza *Ránky György* szép kísérőzenéje. Már hagyomány, hogy természetfilmjeinket szépen fotografálják, de *Vanca Lajos* felvételei ez-úttal a szokottnál is igényesebbek.

Lelek István

konjuktus, akkor hogy vajon milyen van erre a kis va emberi környezet? tathatja-e term mennyire? A film választ ad erre. A vad marad, hiszen

Kati és a vadmacska

— magyar természetfilm, gaz-
emberi érzésektől fűött al-

elkergetni a házt-
zi az emberhez
leges kapcsolatai
deme, hogy ezt n
tudományossággá
kedvesen, ötletes
pekben élvezetes

Kati és a vadmacska

Új természettudományos filmünk a Zempléni hegyvidék erdei életét varázsolja elénk. A film készítője, *Kollányi Agoston*, kedves életkép keretében vezeti el a nézőt a Kókapu és a Tündérvár környékére.

A favágók kidöntik a fát, amelyben a vadmacskacsalád oduja van. Az egyik kis vadmacskakölyök az erdőmérnök kislányához, Katihoz kerül. Kati szerető gonddal neveli, szelídíti a kis vadmacskát, és megkísérli az ember barátjává tenni.

Közben megelevenedik az erdő: a kerecsensólymok kirepülnek a váromjai közül, a róka vadász-zsákmány után kutat, és a vadmacskával cikavodik a koncón. A szarka tolvajmódra rabolja a fészkeket, a vöröskánya lecsap a gyanútlanul legelésző őzre, a megsebzett, felingerelt vaddisznó megtámadja az embert, és a szirtisas elpusztítja a vérengző vadmacskaanyát. Az eredmény mindig ugyanaz: az erősebb, a környezethez és a körülményekhez legjobban alkalmazkodó marad a győztes. Ugyanakkor megjelenik az ember, aki védi a hasznos vadakat, nem engedi elpusztítani a gyengéket, a védteleneket.

Kati fáradozása meddő marad, mert egy generáció nevelési ideje nem elégséges ahhoz, hogy elfojtsa a vad ösztönöket. A felgyülemlett ősi ösztön ki-kitör a vadmacskából. Az erdőben elkalandozó kis vadat csak az éhség tudja visszacsalogatni a biztonságot jelentő vadászházba. Katinak el kell szakadnia a veszedelmessé váló kártékony ragadozótól. Visszaviszi természetes környezetébe, ahol az éhség ismét megfelelő ösztönselekvésre készíti, és a már felcseperedő vadmacska, vadon élő testvéreihez hasonlóan, táplálék keresésére indul.

Az ember alakító hatása azonban nem tűnik el nyomtalanul, a kis macska nem fél a vadászoktól, míg az erdész lövése nem figyelmezteti, hogy mint a többi káros állatnak, neki sem barátja az erdőt járó ember.

A film készítői ügyesen szövik egybe Kati történetét az állatok életének leírásával, az erdő tipikus flórájának és a táj földrajzi szépségének bemutatásával.

A kísérő műorként bemutatott színes rajzfilm, a *Két bors ökröcske*, egy székely népmesét dolgoz fel.

Gólsz. Ferenc

Kati és a vadmacska
 — magyar természetfilm, gaz
 emberi érzésektől jü.ött al-
 ké-
 per

JEGYZETEK FILMEKRŐL

197

Kati és a vadmacska

— Színes magyar természetfilm —

Az egész estét betöltő, új természetfilm új ösvényt tapos népszerű tudományos filmgyártásunk területén: meséje van — egységes, keréken megkomponált, játékfilmszerű története, színhelye — mint a téma is kívánja — kultúrtáj, egyik szép, s alig ismert, emberszabályozta, s hasznosította erdők a Sátor-hegységben... Több értékes mű alkotójának, *Kollányi Agostonnak* új filmje ez, a *Kati és a vadmacska*.

A történet drámai helyzetet teremt, amelyben megfigyelhető, hogyan fejlődik és mivé válik három testvér vadmacskakölyök, más-más környezetben. Kettő az erdőn, vadon nevelkedik, a harmadikat a sorsa az ember közelébe sodorja: az erdőmérnök lánya, a kis Kati karolja fel. Egyszer a „házivá szelidült” kismacskából mégis előtér a „ragadozó ösztön”, ami arra készítené a gyermek apját, hogy elpusztítsa a kis jövevényt. Ám a leányka szereti, sajnálja, s visszament a vadonba. Az állat visszavedik vaddá, de — s ez különbözteti meg társaitól — az embertől már nem fél, hiszen eddig csak jót kapott tőle... E hiányzó ösztöne vesztévé válhat, ha az első ember, akihez bizalommal közeledik, puskát szegez rá. Így, Kati apai barátja, az öreg vadász egyetlen riasztó lövéssel felidézi, újraéleszti félelmét az embertől.

A fiatal állatok fejlődése kedves és idillikus, s a film erénye, hogy mégsem támaszt a szemlélőben hamis, túlzott érzélgősséget. A mese keretében másként visszhangzanak a természet köznapj drámái, vagy derűs pillanatai, a zsákmányszerzés, a menekülés, az apró vadak első cserkészútjai, vagy az ivadék gondozás. A lét-fenntartás küzdelme nem öncélú, kegyetlen marakodás, holmi borzongató „sorstragédia”, hanem a természet életének reális jelensége. Itt van például az a jelenet, mikor a szirti sas legyőzi a vadmacskakölyök anyját.

Az egyik kis kölyök szemtanúja az anya pusztulásának, de a kísérőszöveg csak annyit jegyez meg, amennyit maga az állat is felfog a jelenségből, hogy „ime, létezik egy nagy szárnyas állat, amely erősebb az övéinél, s ettől óvakodnia kell...” A rendező ellenáll a csábításnak: nem pályázik a néző könnyzacskóira, s nem tulajdonít emberi érzelmeket az állatnak. Helyes a film befejezése is. Nemzedékeken át évszázados élmények erősödtek ösztönökké a kis állatban, s egy 8 éves lányka párhónapos „domesztikációja” nem tudja ezeket elmosni.

Helyes volt a tömör, s költői len-

dületű kísérőszöveget az „öreg vadász” szájába adni, megköszönő tálatását pedig *Kömüves Sándorra* bízni. Hangjában oly sok mellesleg, kedély rejtőzik, hogy tolmácsolása még a legrámaibb helyzet feszültségét is enyhíti, s az egész filmnek megragadó, emberséges alaptónust ad.

A vadmacska-jövevény kis pártfogója, Kati, természetes bájjal mozog a filmen. Kedves emlékeinkké válnak a „nem rendezhető” állatszereplők, „akiknek” természetes beállítása, fényképezése a rendező és operátor rendkívüli türelmével párosuló művészi érzékét dicséri. Az egyes jelenetek hangulati hatását árnyalatosan fokozza *Ránky György* szép kísérőzenéje. Már hagyomány, hogy természetfilmjeinket szépen fotografálják, de *Vancsa Lajos* felvételei ezúttal a szokottnál is igényesebbek.

Lelkes István

erdőmérnök *Kisfalusi*...
rül. Kati szerető gonddal neveli, szelidíti a kis vadmacskát, és megkísérlí az ember barátjává tenni.

Közben megelevenedik az erdő: a kerecsensólymok kirepülnek a vár romjai közül, a róka vadász-zsákmány után kutat, és a vadmacskával cikavodik a koncón. A szarka tolvajmódra rabolja a fészkeket, a vöröskánya lecsap a gyanútlanul legelésző özre, a megsebzett, felingerelt vadászno megtámadja az embert, és a szirtisas elpusztítja a vérengző vadmacskaanyát. Az ered-

KATI ÉS A VADMACSKA
— KÉT BORS ÖKRÖCSKE

Új magyar filmek

A KATI ÉS A VADMACSKA, Kollányi Ágoston új műve, természetfilmjeink sorát bővíti. Színhelye hazánk egyik legszebb tájéka, a zempléni hegység, melynek ősi erdőségeiben, sötét völgyeiben, kopár sziklaormain, bővizű patakjai mentén gazdag és változatos az állatvilág. Ez a nevezetes »radványi sötét erdő«, s a néző már annak is örül, hogy megismerkedhet a legendásan szép vidékkel. De ennél többet is kap: sok izgalmas felvételt az állatok életéről, s főként egyetlen kedves, érdekes állatról, a film címében szereplő vadmacskáról.

Az új film azonban némileg más, mint az eddigi természetfilmek. Nem kívülálló megfigyelőként ábrázolja az erdő életét, hanem embereket is szerepeltet, s azok köré csoportosítja kis kanyargó történetben mindazt, amit a természetről mondani akar. Három alakítást látunk. Galgóczy Edina, egy nyolcéves kislány, csodálatosan kedvesen, őszintén, egyszerűen s remek tehetséggel játssza Katit, Édesapját, az erdőmérnököt, ismert fiatal színész, Agárdi Gábor alakítja. Az erdő egyik vadászát, az állatvilág bölcs ismerőjét, Józsi bácsit — saját maga játssza Kababik József, aki félévszázada él a zempléni erdőben. A történet elmondja, miként talál az erdőmérnök egy vadmacska-kölyköt, miként viszi hazá kislányának, hogyan kezd kézhez szokni a kis vadmacska, s hogyan kell azután mégis szabadon engedni, mert végleg nem szelídül meg. A film — ami a megfigyelések pontosságát és az ábrázolás líráját illeti — valóban kiváló; a kis cselekmény logikája, drámai felépítése azonban vitatható. Mert hiszen ahol mese van — bármintó kis, alárendelt helyzetben levő cselekmény — ott a közönség önkéntelenül s kimondatlanul szerkezetét kíván; s ha a film másféle várakozást kelt, mint amilyent végül is kielégít, a néző elégedetlenül távozik. Kati és a vadmacska története tele van kedves, tanulságos mozzanatokkal, de végső kicsengése egyszerűen ez: a vadmacska nem szelídíthető. S mármost vajon a film készítői ezt akarták mondani?!

A Kati és a vadmacska alkotói jól teszik, hogy újat próbálnak, hogy valami cselekményesség felé fejlesztk a természetfilm műfaját, a hiba az, hogy ez a cselekményesség

egyelőre még kuszált. Ami nem feledteti, természetesen, a film sok nagyszerű részletét. Kollányi Ágostont, az író és rendezőt a hiba ellenére is igaz dicséret illeti: annyi szépségben gazdag új munkája. Vancsa Lajos képei nemcsak érdekesek, hanem színüket, sőt kompozíciójukat tekintve is kiválóak. A film jó ritmusáért a vágót, G. Kolozs Zsuzsát illeti elismerés. A színes, érzelmfestő kísérőzene Ránki György munkája.

kislánya boldog fogásba a háromgot, apja viszontja a macskaut csak egyet tart n

A történet má erdőben indul e jelölnek néhány egyik öreg tölgy rom kis vadmacs jik össze riadtan togására.

A három kis lyök bőrig ázva. A macskaanya k szed és szájában őket egy közeli madik vadn azonban már Ka

Egymást váltj rágai, egyre nőn macskakölykök a vadmacskája m san fogadja el a táplálékot, látsz megszélidült, pe odakünn már is ven hús ízét má ra védik a megmányt. Katiékn házimacskakölyö

KATI ÉS A VADMACSKA

Egy tavaszi reggelen kezdő-
lött el Kati és a vadmacska
örténete. Kati édesapjának
— az erdőmérnöknek — feke-
fejejú gyönyörű cicája három
kis kölyköt cipelt elő rejték-
helyéről. A mérnök nyolcéves

mennyivel gyorsabb a kis vad-
macskakölyök, amint a Kati
által rángatott papírgombo-
lyag után ugrik! Egyre vadabb
a játék, s amikor a kölyök
mellett riadtan rebben fel egy
csirke, a vadmacskakölyök rá-

kislánya boldogan veszi párt-
fogásba a három kis apróság-
got, apja viszont soknak talál-
ja a macskautánpótlást és
csak egyet tart meg belőlük.

A történet másik szála az
erdőben indul el. Kivágásra
jelölnek néhány öreg fát. Az
egyik öreg tölgy odújában há-
rom kis vadmacskakölyök bú-
jik össze riadtan a fejsze csat-
togására.

A három kis vadmacskakö-
lyök bőrig ázva, hívja anyját.
A macskaanya kettőt össze is
szed és szájában cipelve menti
őket egy közeli odúba. A har-
madik vadmacskakölyköt
azonban már Kati találja meg.

Egymást váltják a nyár vi-
rágai, egyre nőnek a kis vad-
macskakölyök az erdőn. Kati
vadmacskája már barátságó-
san fogadja el a neki nyújtott
táplálékot, látszatra teljesen
megszelidült, pedig testvérei
odakünn már ismerik az ele-
ven hús ízét már életre-halál-
ra védik a megragadott zsák-
mányt. Katiéknál megnőtt a
házimacskakölyök is, de

veti magát. A kislány elveszi a
vicsorító kölyöktől zsákmányát
s az beleharap Kati kezébe.

A vadmacskakölyökre ki-
mondták az ítéletet, pedig Kati
nagyon megszerette már. Ami-
kor látja, hogy apja töltényt
rak a zsebébe, egy óvatlan
pillanatban ölbekapja macská-
ját és fut vele ki az erdőbe s
könnyes szemmel búcsúzik el
dédelgetett vadcicájától

Egy nap azután elszakad az
utolsó szál is ami életét az
emberhez fűzte. Ahogy egeré-
szik a sárguló erdőn, Józsi bá-
csi ballag az ösvényen egy va-
dász társával. Amint észreve-
szik a vadmacskakölyköt, Jó-
zsi bácsi felemeli puskáját —
a lövés ott porzik a macska
orra előtt.

„Szándékosan lőttem mellé
— mondja Józsi bácsi —, tu-
dom, hogy Kati macskája volt.
Ezután talán kerülni fogja az
embert, s olyan lesz, mint test-
vérei.”

Erről szól a gyönyörű felvé-
telekkel teli új magyar film.

KATI és a Vadmacska

A magyar természetfilmezés mindössze öt éve indult meg, és máris méltán növelte filmművészetünk megbecsülését világszerte. Kollányi Agoston, tehetséges filmírónk és rendezőnk eddigi rövid természetfilmjei is nemzetközi sikert arattak. Most első, egész estét betöltő — a „Kati és a vadmacska” című — természetfilmjével lép a nagyközönség elé. Új filmjét tudományos részről eddig legjobb természetfilmünként értékelték. Érthető kíváncsisággal kerestük fel Kollányi rendezőt a Híradó és Dokumentum Filmgyárban. Kértük, nyilatkozzék, hogyan készítette filmjét, s milyen problémák vetődtek föl forgatás közben?

— A „Kati és a vadmacska” — nyilatkozik Kollányi — *voltaképpen egy kísérlet története... Egy biológiai kísérleté meg egy filmkísérleté; egy újszerű természetfilmé, melynek játékfilmszerű cselekménye van. Az állatok életét a tudomány meghatározott kísérleti feltételek közt vizsgálja, de ezek megfilmesítése kevésbé közné le a mozilátogatók érdeklődését. Magában a természetben viszont rükdön adódik oly jelenségsorozat, amely kísérletként beillenék, s összehasonlítási lehetőséget nyújtana, mondjuk arra, hogy két testvérállat más-más környezeti adottságok közt miként fog fejlődni?*

Erdészek, vadászok, természetben élő emberek házuk táján gyakran nevelnek fiatal vadállatokat. Ilyen volt például a Simon Menyhért születése című filmben Simon erdész szelíd öze. Az efféle vadak élete némiképp már az emberhez idomul: más reflexek alakulnak ki bennük, mint a természetben élő testvéreikben, társaikban.

— És ez adja a film alapötletét — folytatja Kollányi rendező. — Szemléltető módon domborodják ki a párhuzam a szabadban s az emberközben élő testvér-

vadok fejlődése, életúta között. Felvetődött a kérdés, milyen állapot legyen a film hőse, és milyen mese keretében szerepeltesük?

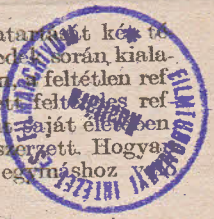
— Történetesen egy szíriai macskát kaptam ajándékba. Naponként figyelem, hogyan növekszik, s miként barátkozik gyermekeimmel. Így terelődött érdeklődésem a macskafajtákra, s a vadmacskára.

Tudnunk kell: a házimacskák nem ősei szelíd macskáinknak, jöllebet házimacskáink ősei ugyancsak vadon éltek. Így hát a két faj rokon, s keresztezhető is.

Ismeretes, hogy a házimacska milyen könnyen „elvadul”, s az is, hogy a vadmacska milyen nehezen „szelídíthető”... Az állatkertekben is aránylag ritka, mégpedig azért, mert a fogságban betegségek támadják meg, s ezek többnyire elpusztítják.

Így határozták el Kollányiéknak, hogy a filmbeli „kísérlet” tárgya vadmacska legyen. Nem remélték, hogy a film számára tartósan sikerül emberhez szoktatni a vadmacskát. Ezért a munkát egészen fiatal állattal kezdték, hogy mielőtt „kamaszkodnék” — féléves korát betöltene —, kísérletüket s filmjüket abba is hagyhassák.

A kölyökmacska magatartását két telenyező irányítja: az évezredes során kialakult, vele született ösztönök feltétlen reflexek és az úgynevezett feltételes reflexek, amelyeket az állat saját életében saját „tapasztalatával” szerzett. Hogyan alakul a kétféle reflex egymáshoz

Galgóczy Edina és neveltje hat héttel a feltételek befejezése után

Kati és a vadmacska

1960 FEB 2
PETŐFI NÉPE

107 Osztrák kritika magyar filmről

Az »Österreichische Neue Tageszeitung« filmismertetésében nagy elismeréssel ír a Kati és a vadmacska című magyar természetfilmről. »A kedvesen kigondolt cselekmény, a csodálatos állatfelvételek, amelyeket a radványi erdőben, Ma-

gyarország egyik legszebb, és legnagyobb erdőterületén forgattak, fiatalok és idősök számára egyaránt megnézésre érdemessé teszik ezt az izlées és ötletekben gazdag filmet« — írja többek közt az osztrák lap.

